

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışlarının ve Etik İkilemlerinin İncelenmesi¹

A Study on the Perception of Pre-school Teachers' Professional Ethical Behaviors and Analysis of Ethical Dilemmas

Kübra KANAT²
N. Semra ERKAN³

doi: 10.38089/iperj.2021.72

Geliş Tarihi: 05.03.2021

Kabul Tarihi: 01.05.2021

Yayınlanma Tarihi: 30.11.2021

Özet: Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarını belirlemek ve etik ikilemlere nasıl çözümler ürettiklerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu, Ankara'nın 8 merkez ilçesinde görev yapan 205 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Karma yöntem olarak planlanan araştırmada açıklayıcı desen kullanılmıştır. Buna göre araştırmada önce nicel veriler toplanmış yorumlanmış ve bu veriler doğrultusunda nitel veriler toplanmıştır. Araştırmada çalışma grubuna ait demografik bilgileri toplamak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu", çalışma grubunun etik davranışlarını belirlemek amacıyla "Okul Öncesi Öğretmeninin Etik Davranışları Ölçeği" (OÖEDÖ) kullanılmıştır. Bu ölçekten alınan puanlara göre yüksek ve düşük puan alan toplam 16 öğretmenle "Etik İkilemler Senaryolar Formu" kullanılarak bireysel görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin mesleki etik davranışlarının yüksek düzeyde olduğu, en yüksek puan ortalamalarının "Dürüstlük ve Yardımseverlik" boyutunda, en düşük puan ortalamalarının ise "Demokrasi ve Eşitlik" boyutunda olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte ölçekten yüksek puan alan öğretmenlerin, düşük puan alan öğretmenlere göre etik ikilemleri çözümlenmede olaylara daha dikkatli, hassas ve bilinçli yaklaştıkları belirlenmiştir. Diğer taraftan öğretmenlerin yasal düzenlemelerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna varılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlere konuyla ilgili hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim verilmesi ve etik kodlar içeren bir rehber oluşturulması önerilmiştir.

Abstract: This study was conducted to determine the level of professional ethical behaviors of pre-school teachers and to examine how they produce solutions to ethical dilemmas. In this context, the research group consisted of 205 pre-school teachers working in 8 central districts of Ankara Province. Explanatory design was used in the study, which was planned as a mixed method. Accordingly, first quantitative data were collected and interpreted in the study and qualitative data were collected in line with these data. In the study, "Personal Information Form" was used to collect demographic information of the study group, and the "Pre-school Teacher's Ethical Behaviors Scale" (PTEBS) was used to determine the ethical behaviors of the study group. Individual interviews were conducted with a total of 16 teachers who got high and low scores according to the scores obtained from this scale, using the "Ethical Dilemmas Scenarios Form". According to the findings of the study, it was determined that teachers' professional ethical behaviors were at a high level, the highest mean scores were in the "Honesty and Helpfulness" dimension, and the lowest mean scores were in the "Democracy and Equality" dimension. In addition, it was determined that teachers who got high scores on this scale were more careful, sensitive and conscious in resolving ethical dilemmas than teachers with low scores. On the other hand, it is concluded that teachers do not have sufficient knowledge about legal regulations. Accordingly, it was suggested that teachers should be given pre-service and in-service training on the subject and a guide containing ethical codes should be created.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, mesleki etik, etik ikilem.

Key Words: Pre-school education, professional ethics, ethical dilemma

¹ Bu makale sorumlu yazarın (Kübra Kanat) "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Mesleki Etik Davranışları Algılama Düzeylerinin ve Etik İkilemleri Çözümlemelerinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Arş. Gör. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkiye, kubraakanat@ibu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6259-755X>

³ Prof. Dr., İstanbul Gelişim Üniversitesi, Türkiye, nserkan@gelisim.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-8968-7926>

Giriş

Öğretmenlik mesleği, insanlık tarihi boyunca önemli mesleklerden biri olarak görülmektedir. Bilginin nesilden nesile aktarılmasını sağlayan öğretmen, medeniyeti kurmuştur. Günümüzde öğretmen, bilgi ve becerilerin öğretilmesinde rehber ve alanında eğitim almış uzman kişi olarak açıklanmaktadır. MEB (2017) öğretmenlik mesleği genel yeterliklerini, mesleki bilgi, mesleki beceri, tutum ve değerler olarak belirlemiştir. Buna göre öğretmenlerin mesleki donanımlarını artırmaları gerekmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin eğitimi bir grup oldukları düşünüldüğünde toplum içerisinde rol model olmaları gerektiği söylenebilir. Bu nedenle öğretmenlerin topluma karşı sorumluluklarıyla beraber mesleki sorumlulukları söz konusudur (Pelit ve Güçer, 2006). Bu sorumluluklarla birlikte öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine özgü etik algılarının olması gerekir. Çünkü bir meslekte, meslek üyelerinin mesleki etiğe uygun davranmaları o mesleği, toplum gözünde daha saygın ve güvenilir bir yere getirmektedir. Bir işin meslek olarak tanımlanabilmesi için de toplum tarafından kabul görmesi gerekmektedir (Şişman, 2013). Buna göre hem mesleğin toplum tarafından tanınması hem de profesyonelliğin gereği olarak mesleki etik önem arz etmektedir.

Son dönemde araştırma sahasında, mesleki etik popüler bir konu olmaya başlamıştır. Çeşitli meslek dalları kendi meslek üyeleri için etik ilkeler oluşturmaya başlamışlardır ve meslek üyelerinin de bu ilkelere uygun davranmaları beklenmektedir. Türkiye’de de bununla ilgili çeşitli girişimler yapılmıştır. Tıp, avukatlık, gazetecilik, psikolojik danışma ve rehberlik gibi meslek gruplarında meslek üyelerinin uymaları gereken etik ilkeler uluslararası standartlar boyutunda oluşturulmaya çalışılmıştır ve bu çalışmalara devam edilmektedir (Aydın, 2012). Etiğin çok popüler bir alanı olarak ele alınan “mesleki etik” mesleği icra eden kişiler için normlar geliştirme ile ilgilenir. Fakat buradaki normlar öylesine özelleşmiştir ki meslek üyelerinin görüşleri, inançları, kültürleri ya da dinleri gibi etkenlerden bağımsız olarak kişilere karar vermede ve eylemlerini belirlemede yol gösterir. Buna bağlı olarak “evrensel bir etik” oluşturulmaya çalışılmaktadır (Kuçuradi, 2003).

Dünya genelinde öğretmen yetiştiren kurumlara bakıldığında öğretmenlerin, etik ilkelerle ilgili eğitimlerinin hizmet içi dönemde başladığı görülmektedir. Ayrıca öğretmen adaylarına henüz buldukları mesleğe girmeden, mesleğe dair sorumluluklarını ve yerine getirmeleri gereken etik ilkeleri hatırlatmak için “öğretmen antları” hazırlanmıştır (Aydın, 2012). Gelişmiş birçok ülkede öğretmenler için etik ilkeler oluşturulmuştur (Minnesota, 1998; NAEYC, 2006; NASSP, 1973; NEA, 1975; Terhart, 1998). Türkiye’de ise etik (Akdemir, 2016; Güngör, 2019; Koç, 2010) mesleki etik (Aydemir, 2012; Bülbül, 2019; Coşkun, 2016; Çolak, 2018; Kınacı İnce, 2014; Tezuçar, 2019; Tosunoğlu, 2017) ve etik ikilemler (Çelik, 2019) konularıyla ilgili çalışmalar özellikle son zamanlarda artmasına rağmen, öğretmenler için ulusal düzeyde etik ilkeler henüz oluşturulmamıştır. Bu nedenle bu konuya zemin hazırlayacak nitelikte çalışmalar yapılması önemli görülmektedir.

Öğretmenlik mesleğinde, görevlerini yerine getirmeye çalışan meslek üyelerinin çeşitli nedenlerle veya baskılarla etik ilkelerle çelişmeleri ya da problem yaşamaları söz konusu olabilir. Bu noktada meslek üyelerinin mesleğin gereği bir şekilde, etik açıdan uygun davranışlarla problemlere çözümler üretebilmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda okul öncesi öğretmenlerinin etik davranışları nasıl algıladıkları ve karşılaşmaları muhtemel çelişkili durumlara yönelik nasıl bir yol izleyecekleri konusu önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili alan yazında benzer bir çalışmaya rastlanmaması nedeniyle bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarının ve etik ikilemleri çözümlenmelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu konuya yönelik olarak yapılacak çalışmaların alanda bir farkındalık oluşturabileceği düşünülmüştür. Ayrıca öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik ilkelerin oluşturulmasına katkı sağlaması açısından bu çalışmanın önemli olacağı söylenebilir.

Yöntem

Bu araştırmanın deseni, var olan durumu ortaya koyabilmek için betimsel tarama modeli ve durumu derinlemesine inceleyebilmek için örnek olay çalışmasının birlikte kullanıldığı karma desendir (Gall, Gall & Borg, 2003; Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Araştırmada öncelikle nicel veriler toplanmış, analiz edilmiş ve nicel verilere bağlı olarak nitel verilerin toplanacağı grup belirlenerek nitel veriler toplanmıştır. Bu nedenle araştırmanın deseni, karma desenlerden açıklayıcı desen olarak belirlenmiştir (Creswell ve Clark, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel verileri, Ankara İli 8 merkez ilçede (Çankaya, Yenimahalle, Etimesgut, Keçiören, Sincan, Mamak, Altındağ ve Gölbaşı) görev yapan 205 okul öncesi öğretmeninden elde edilmiştir. Araştırmanın nitel verileri ise, aykırı örnekleme yöntemiyle belirlenen grupta yer alan kişilerle yapılan bireysel görüşmelerden elde edilmiştir. Aykırı örneklemede, incelenen problemle ilgili aykırı (uç) durumlar, araştırmacıya değişkenliği daha net bir şekilde görme imkânı verir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012). Buna göre, araştırmaya katılan 205 öğretmenin “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği” cevaplarına bağlı olarak aldıkları toplam puanlar belirlenmiş ve en yüksek puan alanlardan en düşük puan alanlara doğru bir sıralama yapılmıştır. Bu sıralamaya bağlı olarak etik algısı yüksek olan öğretmenler, üst grup (%27’lik) ve etik algısı düşük olanlar ise alt grup (%27’lik) olarak belirlenmiştir. Kişisel bilgi formundaki rumuzları aracılığıyla tekrar erişilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden alt gruptan ve üst gruptan 8’er kişi olmak üzere toplam 16 öğretmen nitel verilerin çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma grubunun %99’u kadın, %54,6’sı 30 yaş altı ve %68,8’i on yıl ve altı mesleki kıdeme sahiptir. Grubun %41’i okul öncesi öğretmenliği bölümü lisans mezunu ve %8,3’ü lisansüstü öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama araçları “Kişisel Bilgi Formu”, “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği” ve “Etik İkilemler Senaryolar Formu”ndan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu, çalışma grubunun demografik bilgilerinin kaydedilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Araştırmada çalışma grubunun etik davranışlarını incelemek amacıyla “Okul Öncesi Öğretmenin Etik Davranışları Ölçeği” (OÖEDÖ) kullanılmıştır. Sakin (2007) tarafından geliştirilen bu ölçek, Mesleğe, Kişiliğe ve Toplumla Saygı boyutu (11 madde); Profesyonellik boyutu (12 madde); Sorumluluk ve Doğruluk boyutu, (14 madde); Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması boyutu (6 madde); Demokrasi ve Eşitlik boyutu (10 madde); Adalet ve Ahlak boyutu, (7 madde) ve Dürüstlük ve Yardımseverlik boyutu (3 madde) olmak üzere yedi alt boyuttan ve toplam 63 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları Cronbach Alpha .894, Spearman Brown .835, Guttman.935 olarak bulunmuştur (Sakin, 2007). Araştırmada çalışma grubunun etik ikilemlere nasıl çözümler üreteceklerini belirlemek amacıyla “Etik İkilemler Senaryolar Formu” kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form, okul öncesi öğretmenlerinin karşılaşılabilecekleri etik ikilemler ile ilgili beş senaryodan oluşmaktadır. Bu senaryolarının geliştirilmesi aşamasında, öncelikle, okul öncesi öğretmenleri ile mesleki yaşantıları sırasında, karar vermede zorlandıkları durumlar hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler ve yapılan literatür taraması sonucunda, araştırmacılar tarafından belirlenen beş örnek durum için kısa senaryolar yazılmıştır. Senaryolar, dört erken çocukluk eğitimi uzmanı ve bir Türkçe dil uzmanına sunulmuştur. Her bir senaryo için “uygun”, “uygun, ancak yetersiz”, “uygun değil” görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Son aşamada 15 okul öncesi öğretmeni ile ön uygulaması yapılarak, öğretmenlerden alınan dönütler doğrultusunda etik ikilem senaryolarına son şekli verilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama sürecinde araştırmacılar tarafından okullara gidilerek elden dağıtılan 300 adet “Kişisel Bilgi Formu” ve OÖEDÖ dönütlerinden 205 tanesinin eksiksiz doldurulduğu tespit edilmiştir. Bu formlardan elde edilen veriler istatistiksel hesaplamaların yapılabilmesi için, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Öğretmenlerin cevaplarına bağlı olarak OÖEDÖ’nden aldıkları toplam puanlar belirlenmiş ve en yüksek puan alanlardan en düşük puan alanlara doğru bir sıralama yapılmıştır. Daha sonra bu sıralamaya bağlı olarak üst grupta ve alt grupta olan ölçekler tekrar incelenmiş, rumuzları ve okulları aracılığıyla bu öğretmenlere tekrar erişilmiştir. Bu süreçte araştırmaya katılmayı kabul eden 16 öğretmenle, 15-20 dakika süren bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde, “Etik ikilemler Senaryolar Formu”ndaki senaryolar öğretmenlere sunulmuş ve öğretmenlerin bu senaryolara dair çözüm üretmeleri istenmiştir. Görüşmenin seyrine göre öğretmenlere kısa, yönlendirici sorular sorulmuştur. Görüşmeler öğretmenlerin izinleri doğrultusunda hem ses kayıtları hem de notlar tutularak kayıt altına alınmıştır. Daha sonra ses kayıtları ve notlar yazıya aktarılarak analiz yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada nicel verilerin analizinde SPSS paket veri programı kullanılmış ve anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır. Ölçeğin toplamından elde edilen puanların normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov Testi uygulanmış ve Kolmogorov-Smirnov Testi sonucunda dağılımın normal olduğu saptanmıştır ($z = 0,20$; $p = 0,15$). Ayrıca araştırma için, ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmada nitel verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizi içeriğe dayalı olarak gerçekleştirildiği için içerik analizi olarak adlandırılmakla beraber bu süreç tümevarımsal bir yapı olarak ele alınmaktadır (Merriam, 2013). Tümevarımsal analizde verideki örüntülerin, temaların, kategorilerin ortaya çıkarılması söz konusudur (Patton, 2002). Buna göre araştırmada, nitel veriler baştan sona okunarak kodlamalar yapılmış, daha sonra bu kodlamalar mantıklı bir düzen ve ilişki bütünlüğüne göre tekrar değerlendirilerek temalar oluşturulmuştur. Elde edilen temalara yönelik doğrudan alıntılara yer verilerek bulgular yorumlanmıştır. Veri analizinin güvenilirliği için eş kodlayıcıya başvurularak Miles ve Huberman (2016)'ın [$\text{Görüş birliği} / (\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}) \times 100$] formülü kullanılmıştır. Buna göre kodların uyuşma yüzdesi % 87 olarak hesaplanmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Bu bölümde ölçeğe ilişkin veriler ve öğretmenlerin etik ikilem senaryolarına yönelik çözümleri ele alınmıştır.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmeninin Etik Davranışları Ölçeği Alt Boyutlarına Ait En Yüksek, En Düşük Puan, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Standart Hata Değerleri

Ölçeğin alt boyutları	N	En düşük	En yüksek	$\bar{x}$	Ss
Mesleğe, Kişiliğe ve Topluma Saygı	205	36	66	59.43	4.84
Profesyonellik	205	49	72	64.93	4.99
Sorumluluk ve Doğruluk	205	56	84	78.11	5.05
Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması	205	25	36	34.85	1.80
Demokrasi ve Eşitlik	205	10	60	46.87	7.59
Adalet ve Ahlak	205	22	42	39.00	3.37
Dürüstlük ve Yardımseverlik	205	13	18	17.43	1.06
Toplam	205	254	378	340.62	18.60

Tablo 1’de ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek en yüksek, en düşük puanlar, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre en yüksek puan ilk sırada “Dürüstlük ve Yardımseverlik” alt boyutunda, ikinci sırada “Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması” alt boyutunda alınırken, en düşük puan “Demokrasi ve Eşitlik” alt boyutundan alınmıştır. Benzer şekilde Sakin (2007)’nin araştırmasında okul öncesi öğretmenlerinin OÖEDÖ’nden aldıkları puanlara göre “Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması” alt boyutu ilk sırada, “Dürüstlük ve Yardımseverlik” alt boyutu, ikinci sırada en yüksek puanı alırken, “Demokrasi ve Eşitlik” alt boyutu en düşük puanı almıştır. Bu sonuçların farklı örneklerde ve farklı zamanlarda uygulanmasına rağmen benzerlik gösterdiği söylenebilir. Diğer taraftan öğretmenlerin mesleki etik davranışları algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Sakin (2007)’nin çalışmasıyla örtüşmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin sosyal medyada çocukların da olduğu etkinlik fotoğraflarını paylaşım paylaşmama durumu ile ilgili birinci senaryoya yönelik görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Birinci senaryoya yönelik görüşler

Görüşler	N (Alt grup)	N (Üst grup)	Toplam
Veli izni ile paylaşım	2	1	3
Paylaşım	2	1	3
Etkinlik bazında paylaşım	1	-	1
Paylaşacaklarına dair Çocukların yüzleri belli olmayacak şekilde paylaşım	-	1	1
Sadece özel gün ve programlar dâhilinde paylaşım	1	-	1
Toplam	6	3	9

Tablo 2. Birinci senaryoya yönelik görüşler (Devamı)

Görüşler		N (Alt grup)	N (Üst grup)	Toplam
Paylaşmayacaklarına dair	Okulun resmi sitesinde paylaşım	2	4	6
	Paylaşım platformu eğitim toplantıları olabilir	-	1	1
	Toplam	2	5	7

Tablo 2 incelendiğinde alt gruptan 6 ve üst gruptan 3 olmak üzere toplam 9 öğretmen sosyal medyada çocukların da olduğu etkinlik fotoğraflarını paylaşacaklarına yönelik görüş bildirmişlerdir. Alt gruptan 2 ve üst gruptan 5 olmak üzere toplam 7 öğretmen ise sosyal medyada çocukların da olduğu etkinlik fotoğraflarını paylaşmayacaklarına yönelik görüş bildirmişlerdir. Bu senaryo ile ilgili bulgular incelendiğinde, sosyal medyada çocukların da olduğu etkinlik fotoğraflarını paylaşacaklarına yönelik görüş bildiren öğretmenler bu paylaşımı hangi durumlarda yapacaklarını şu şekilde belirtmişlerdir: “veli izni ile paylaşım”, “paylaşım”, “etkinlik bazında paylaşım”, “çocukların yüzleri belli olmayacak şekilde paylaşım” “sadece özel gün ve programlar dâhilinde paylaşım”. Sosyal medyada çocukların da olduğu etkinlik fotoğraflarını paylaşmayacaklarına yönelik görüş bildiren öğretmenler ise fotoğrafları, “okulun resmi sitesinde” ve “eğitim toplantılarında” paylaşabileceklerini belirtmişlerdir.

Bu senaryoya ilgili, öğretmen görüşleri şu şekildedir;

“Paylaşım sanırım, çalışmalarını yayınlamaksa mevzu paylaşım. Çünkü çocuklar eğleniyorlar, doğal tepkileri önemli olabiliyor bu yüzden de paylaşım.” (Alt grup 3.K)

“Ben sosyal medyayı son derece aktif kullanan bir insanım aslında. Ama hiçbir şekilde bugüne kadar tek bir çocuğun fotoğrafını bile hiç paylaşmadım. Paylaşanlar oluyor tabii ki ama ben kesinlikle paylaşmama taraftarıyım. Veliler izin verseler de vermeseler de paylaşmam. İlla ki etkinlik paylaşımı yapacaksam da bunun daha profesyonel kanallarla, daha alt yapısı olan bir şekilde yapılması gerektiğini düşünüyorum. Onun paylaşma platformu yine sosyal medya değil bence. Onun da paylaşma platformu eğitim toplantıları olabilir, iyi örnek toplantıları olabilir ya da böyle bir mesleki gelişime yönelik mesleki bir organizasyon olabilir.” (Üst grup 4.K)

Birinci senaryo ile ilgili görüşler doğrultusunda, üst grupta yer alan öğretmenlerin duruma daha hassas ve bilinçli yaklaştıkları, buna karşın alt gruptaki öğretmenlerin duruma daha sonuç odaklı yaklaştıkları söylenebilir. Özellikle alt gruptaki öğretmenlerin görüşlerine göre sosyal medyada çocukların da olduğu etkinlik fotoğraflarının paylaşılması konusunda bir sakınca görülmediği sonucuna varılabilir. Bu sonuç sosyal medya araçları üzerinden daha fazla popüler olmak amacıyla öğretmenler tarafından eğitim ortamlarında çocuklarla ilgili yapılan paylaşımlarda artışların meydana geldiği belirtilen çalışmalarla örtüşmektedir (Serin, 2019).

Okul öncesi öğretmenlerinin hırsızlık iddiasıyla suçlanan bir çocuğun çantasına bakıp bakmama durumu ile ilgili ikinci senaryoya yönelik görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 3. İkinci senaryoya yönelik görüşler

Görüşler	N (Alt grup)	N (Üst grup)	Toplam
Sınıf dışında başka bir ortamda bakarım	2	1	3
Oyun yoluyla ararken bakarım		1	1
Çocukla konuşurum	5	2	7
Oyunla ya da hikâye anlatarak çözerim		1	1
Kendi çantasını açması konusunda yönlendiririm		1	1
Çantasını açmak istemezse eve gitmesine izin veririm		1	1
İkna olursa belki daha sonra bakarım	1	1	2
Toplam	8	8	16

Tablo 3 incelendiğinde, alt ve üst gruptan 3 öğretmen “çocuğun çantasına sınıf dışında bir ortamda bakarım” üst gruptan 1 öğretmen “çocuğun çantasına oyun yoluyla bakarım” demişlerdir. Alt ve üst gruptan 7 öğretmen “bu durumu çocukla konuşarak”, alt ve üst gruptan 1’er öğretmen, “olayı oyun ya

da hikâye anlatarak”, “çocuğu kendi çantasını açması konusunda yönlendirerek”, “çantasını açmak istemezse eve göndererek” çözeceklerini belirtmişlerdir. Alt ve üst gruptan 1’er öğretmen de “çocuğu ikna ederek çantasına daha sonra bakmak” şeklinde problemi çözeceklerini ifade etmişlerdir.

Bu senaryo ile ilgili, öğretmen görüşleri şu şekildedir;

“Çocukların haberi olmadan bakarım. Çocukların görmediği bir yerde Ali ile birlikte başka bir odaya gidip bakarım. Ali’nin suçlanmayacağı bir şekilde diğer çocuklara açıklama yaparım. Arabanın kaybolduğunu bir şekilde bir yerden bulunduğunu söylerim. Eğer araba Ali’nin çantasından çıkarsa Ali’ye bu davranışının uygun bir davranış olmadığını, yanlış olduğunu anlatırım.” (Alt grup 5.K)

“Çocuğun çantasına bakmaya bile gerek yok aslında. Hani küçük bir hikâye anlatırsınız ya da oyun oynarsınız çözümler zaten. Hiç bakmaya bile gerek yok çantasına. Direk söyler zaten. Benim o anda anlattığım çok güzel bir hikâye vardır “İki Kurdu Hikâyesi” diye. İnsanın içinde bulunan hem iyi hem de kötünün hikâyesidir. Ben onu anlatırım hep sınıfta. Bunu anlatırım zaten bunu anlattıktan sonra çocuk doğruyu söyleyecektir. Söyletebilirim de yani. O yüzden çantasını açıp bakmaya hiç gerek yok çocuk kendi çıkarır zaten, hatta doğruyu söylediği için ödüllendirilebilir bile o çocuk.” (Üst grup 1.K)

Bu senaryo ile ilgili, katılımcılardan 15 öğretmen, sınıftaki diğer çocuklara bu durumla ilgili nasıl bir açıklama yapacaklarını da belirtmişlerdir. Alt ve üst gruptan 3 öğretmen “oyuncağı başka bir yerde bulduklarını” söyleyeceklerini, yine alt ve üst gruptan 3 öğretmen “drama, hikâye anlatma gibi etkinliklerle konuyu oyunlaştırarak anlatıp, çocukların kendilerinin sonuç çıkarmalarını sağlayacaklarını” söylemişlerdir. Üst gruptan 5 öğretmen “oyuncağın yanlışlıkla karışmış olduğunu söyleyeceklerini”, yine üst gruptan 1 öğretmen ise konuyla ilgili “çocukların dikkatlerini başka bir yöne çekeceğini” söylemiştir. Alt gruptan 2 öğretmen “diğer çocukların olaya karışmasına izin vermeyeceklerini” söylemişlerdir. Yine alt gruptan 1 öğretmen ise “diğer çocukları oyuncuğun orada olmadığına ikna edeceğini” söylemiştir.

İkinci senaryo ile ilgili görüşler doğrultusunda, üst grupta bulunan öğretmenlerin alt grupta bulunan öğretmenlere göre daha çeşitli görüşleri olduğu yorumu yapılabilir. Diğer taraftan durumu diğer çocuklara nasıl açıklayacakları konusunda her iki gruptaki öğretmenlerin birleştikleri benzer görüşler olsa da yine burada çeşitli görüşlerin çıkması bu senaryoya ilgili yaşanan ikilemin büyüklüğü hakkında ipucu olabilir. Bu sonuç öğretmenlerin çocuk gelişimi, çocukların ihtiyaçları, çocukların duyguları, adalet ve dürüstlük konusunda ikilem yaşadıklarını belirleyen araştırma sonucuyla örtüşmektedir (Koç ve Buzzelli, 2016).

Okul öncesi öğretmenlerinin diğer veliler tarafından kabul edilmeyen özel gereksinimli bir çocuğu başka bir şubeye göndermek ya da sınıfa kabul etmek durumu ile ilgili üçüncü senaryoya yönelik görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. Üçüncü senaryoya yönelik görüşler

Görüşler	N	N	Toplam
	(Alt grup)	(Üst grup)	
Velilere empati kurduurmaya çalışırım	2	3	5
Velilere önlemini aldığımızı, sıkıntı olamayacağını söylerim	2	1	3
Velilere deneyeceğimizi söylerim	2		2
Velilerde farkındalık sağlamaya çalışırım	2		2
Çocuğun eğitim hakkını vurgularım		2	2
O çocuk için bir şans olduğunu söylerim		1	1
Çocuğun özel eğitim derecesine bağlı olarak sınıfa kabul edebilirim	1		1
Toplam	9	7	16

Tablo 4 incelendiğinde, alt gruptan 9 ve üst gruptan 7 olmak üzere toplam 16 öğretmen özel gereksinimli çocuğu sınıfa kabul edeceklerine yönelik görüş bildirmişlerdir. Bu durumda çalışma grubundaki öğretmenlerin tamamı sınıfına özel gereksinimli bir çocuğu kabul edeceklerini belirtmişlerdir. Bu senaryo ile ilgili, üst grupta yer alan öğretmen görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklar için velilerde farkındalık yaratmaya ve eğitimde fırsat ve

imkân eşitliğine dikkat çekerek hem özel gereksinimli çocuklar hem de veliler açısından dengeyi sağlayıcı çözümler ürettikleri görülmektedir.

Bu senaryo ile ilgili, öğretmen görüşleri şu şekildedir;

“Veli toplantısı yaparım diğer aileye de profesyonel yardım almalarını söylerim. İki tarafın da orta yolu bulmasını sağlarım. Bizde böyle bir şey yaşamıştık, tepki almıştık. Ama hem çocuklarla hem de ailelerle konuştum. Uyum zorluğu yaşadık ama atlattık. Çocuk çok uçtaysa zaten veli alıyor.” (Alt grup 8.K)

“Kesinlikle öğrenciyi kabul etmek konusunda diğer velilere ısrar ederim. Çünkü zaten inanın her sene başımıza geliyor. Ben bu duruma çok sinirleniyorum, çok da üzülüyorum. Bu çocuk çocuklarımıza olumsuz örnek olacak değil. Velinin de öyle bir tepki vermesi gerekir ki çocuk da “Tamam özel bir çocuk bizim sınıfımıza gelmek zorunda annem babam bana evde anlatmıştı biz ona yardımcı olmalıyız” diye düşünmeli. Çünkü bu konuda onlar o kadar mahcup geliyorlar ki sınıfa bizi bu öğretmen mi ister yoksa bu öğretmen mi ister diye. Onlara daha çok yardımcı olmak istiyorum. Çünkü onların eğitime daha çok ihtiyacı var. Diğer öğretmen arkadaşlarımız da var çok şükür bir sıkıntı yaşamıyoruz. Her sene muhakkak bir ya da iki özel eğitim öğrencisi geliyor. Çünkü okul olarak da bakışımız öyle. Yani önce velileri ikna ederim ki çok da ikna ettim daha önce.” (Üst grup 2.K)

Araştırmaya katılan alt ve üst gruptan 4'er öğretmen olmak üzere toplam 8 öğretmen, özel eğitime gereksinim duyan çocuğun ailesinin taleplerini karşılama konusunda da görüş bildirmişlerdir. Alt ve üst gruptan 2 öğretmen, “çocukla birebir ilgilenebileceklerinin garantisini veremeyeceklerini” belirtmişlerdir. Üst gruptan 2 öğretmen, “hem özel gereksinimli çocukla hem de diğer çocuklarla ilgilenmeye çalışacaklarını” söylemişlerdir. Yine üst gruptan 1 öğretmen, “veli ile çalışacağımı” belirtmiştir. Alt gruptan 1 öğretmen, “profesyonel yardım almalarını söyleyeceğini”, yine alt gruptan 2 öğretmen ise “ailenin taleplerini karşılamaya çalışacaklarını” belirtmişlerdir.

Üçüncü senaryo ile ilgili görüşler doğrultusunda, üst grupta yer alan öğretmenlerin, eğitim hakkına vurgu yapmaları ve hem özel eğitime ihtiyacı olan çocuk hem de diğer çocuklarla ilgilenme noktasında dengeyi sağlamaya çalışma konusunda görüş bildirerek alt grup öğretmenlerden farklılaştıkları söylenebilir. Ancak özellikle alt gruptaki öğretmenlerin görüşleri, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin bulunduğu sınıflarda adil ve eşit davranma konusunda etik ikileme düştükleri araştırma sonuçları ile örtüşmektedir (Tezcan & Güvenç, 2020).

Okul öncesi öğretmenlerinin toplum önüne çıkmaya çekinen bir çocuğun olduğu sınıfla yılsonu gösterisi düzenleyip düzenlememe durumu ile ilgili dördüncü senaryoya yönelik görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 5. Dördüncü senaryoya yönelik görüşler

		N	N	Toplam
Görüşler		(Alt grup)	(Üst grup)	
Düzenleyeceklerine dair	O çocuk için de avantaj olduğu için düzenlerim	4	5	9
	Tek çocuğu baz alarak karar vermem, düzenlerim	1	1	2
	Aileler istediği için düzenlerim	2		2
	Toplam	7	6	13
Düzenlemeyeceklerine dair	Etkinlik sunumu olabilir	1		1
	Eğitim aksıyor		1	1
	Bu çocuğun kaybedecekleri olabilir		1	1
	Toplam	1	2	3

Tablo 5 incelendiğinde, alt gruptan 7 ve üst gruptan 6 olmak üzere toplam 13 öğretmen yılsonu gösterisi düzenleyeceklerine yönelik görüş bildirmişlerdir. Alt ve üst gruptan 9 öğretmen, “çocuk için de avantaj olacağı için yıl sonu gösterisi düzenleyeceklerini”, yine alt ve üst gruptan 2 öğretmen “tek çocuğu baz alarak karar vermeyip yıl sonu gösterisi düzenleyeceklerini” belirtmişlerdir. Alt gruptan 2 öğretmen ise “aileler istediği için düzenleyeceklerini” belirtmişlerdir. Alt gruptan 1 ve üst gruptan 2 olmak üzere toplam 3 öğretmen “yılsonu gösterisi düzenlemeyeceklerine” yönelik görüş bildirmişlerdir. Alt gruptan 1 öğretmen, “yılsonu gösterisi yerine etkinlik sunumu yapılabileceğini” belirtmiştir. Üst

gruptan birer öğretmen ise, “eğitimin aksayacağını”, “bu çocuğun kaybedecekleri olabileceği” için yılsonu gösterisi düzenlemeyeceklerini belirtmişlerdir. Bu senaryo ile ilgili, öğretmen görüşleri şu şekildedir;

“Yılsonu gösterisini aileler istediği için büyük ihtimalle düzenlerim ama yılsonu gösterisini aslında ben istemiyorum, kendi özel düşüncemi belirtirsem. Çünkü eğitimlerinin çalındığını düşünüyorum. Gösteri düzenlerken de çocuğa uygun bir rol vermeye çalışırım Çocukla birebir konuşarak onu motive edici şeyler yaparım gösteriye çalışırken de onun yapabildiği hareketleri desteklerim. Çocuk zaten mutlu olur bu şekilde aşabiliriz diye düşünüyorum. Yapamadığı değil de da yaptığı şeyleri desteklediğim zaman motive olur diye düşünüyorum ve daha çok yapabildikleri üzerinde dururdum.” (Alt grup 1.K)

“Yılsonu gösterisi taraftarı değilim zaten. Çünkü yaklaşık 1-1,5 ay boyunca bir hazırlık yapıyorsunuz ve sadece 5 dakika sürecek olan bir gösteri için. O süre boyunca tüm etkinliklerinizi askıya alıyorsunuz. İster istemez bunu dengelemek için tabi ki çok çalışıyoruz ama her gün bunun için bir vakit ayırmanız gerekiyor. Bunun yerine çok daha farklı şeyler yapabiliriz. O yüzden yılsonu gösterilerine karşıyım.” (Üst grup 8.K)

Dördüncü senaryodaki çocukla ilgili nasıl bir yol izleyeceklerine dair alt gruptan 7 ve üst gruptan 6 olmak üzere toplam 13 öğretmen 4. görüş bildirmişlerdir. Alt ve üst gruptan 6 öğretmen, “çocuğun hoşlandığı ve yapabileceği görevler vereceklerini”, 3 öğretmen ise “çocuğu motive etmeye çalışacaklarını” belirtmişlerdir. Yine alt ve üst gruptan 3 öğretmen, “kısa süreli de olsa çocuğu etkinlikte bulundurmaya çalışacaklarını” belirtmişlerdir. Üst gruptan 1 öğretmen ise “çocuğun korkularını yenmeye çalışacaklarını” belirtmiştir. Bu senaryo ile ilgili görüşler doğrultusunda, alt gruptaki öğretmenlerin çocuğun özel durumuyla ilgilenmekle birlikte, ailelerin beklentilerini de dikkate aldıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin ailelerin beklentileri ile eğitimin standartları arasında ikilem yaşama durumu ile benzerlik göstermektedir (Shapira-Lishchinsky, 2011). Diğer taraftan üst gruptaki öğretmenlerin çocuk odaklı çözümlerinin daha fazla olduğu söylenebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenler gününde velisiyle birlikte pahalı bir hediye vermek isteyen çocuğun hediyesini kabul edip etmeyecekleri durumu ile ilgili beşinci senaryoya yönelik görüşleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 6. Beşinci senaryoya yönelik görüşler

	Görüşler	N	N	Toplam
		(Alt grup)	(Üst grup)	
Kabul edeceklerine dair	Bir daha tekrarlanmamasını isterim	3		3
	Çocuğa farklı davranmam		1	1
	Pahalı olduğu için hediyeği değiştirmelerini isterim	1		1
	Veli uygun gördüyse alırım	1		1
	Veli ile ilgi meselesinde konuşurum	1		1
	Toplam	6	1	7
Kabul etmeyeceklerine dair	Çıkar hissettiğim için kabul etmem		2	
	Pahalı olduğu için kabul etmem	2		2
	Veliye karşı mahcup olmak istemem		1	1
	Eğitim maddiyatla ölçülemez		2	2
	Suç		1	1
	Kendimi öyle bir konuma düşürmem		1	1
Toplam	2	7	9	

Tablo 6 incelendiğinde, alt gruptan 6 ve üst gruptan 1 olmak üzere toplam 7 öğretmen, öğretmenler günü hediyesi kabul edeceklerine yönelik görüş bildirmişlerdir. Buna göre, alt gruptan 3 öğretmen, “bir daha tekrarlanmamasını isteyeceklerini”, 1 öğretmen, “pahalı olduğu için hediyeği değiştirmelerini isteyeceğini” belirtmiştir. Yine alt gruptan, birer öğretmen, “veli uygun gördüyse alacağını” ve “veli ile buna karşılık ilgi beklememesi konusunda konuşacağını” belirtmiştir. Üst gruptan 1 öğretmen ise “çocuğa farklı davranmayacağını” belirtmiştir. Alt gruptan 2 ve üst gruptan 7 olmak üzere toplam 9 öğretmen “öğretmenler günü hediyesi kabul etmeyeceklerine” yönelik görüş bildirmişlerdir. Buna göre üst gruptan ikişer öğretmen, “çıkar hissettikleri için”, “eğitim maddiyatla ölçülemeyeceği için” hediyeği

kabul etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Yine üst gruptan birer öğretmen ise, “veliye karşı mahcup olmak istemediği”, “kendisini öyle bir konuma düşürmeyeceği ve suç olduğu” için hediye kabul etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Alt gruptan 2 öğretmen ise, “pahalı olduğu için kabul etmeyeceklerini” belirtmişlerdir.

Bu senaryo ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir;

“Veli uygun gördü ise kabul ederim. Ne kadar pahalı olabilir zaten. Hediye getiriyorlar ufak tefek, oje bile geliyor bazen alıyorum.” (Alt grup 5.K)

Hediyeyi tabi ki kabul etmem. Çocuğa da veliye de “Bizim en güzel hediyemiz çocuklar” diye açıklama yaparım. Yani böyle bir şeye hiç gerek olmadığını bütün çocukların bizim için özel ve değerli olduklarını söylerim. Çocuğun zaten özel bir ilgiye gereksinimi varsa kaynaştırma gibi o ayrı fakat maddi olarak bir şey karşılığında ilgi bekliyorsa, tabi ki öyle bir şey yapmayacağız. Veli ile de konuşacağız. Bütün çocuklara olan tavrımız maddiyata göre tabi ki değişmez.” (Üst grup 7.K)

Beşinci senaryo ile ilgili görüşler doğrultusunda, üst gruptaki öğretmenlerin genel itibarıyla hediyeyi kabul etmedikleri görülmüştür. Kabul etmeme nedenleri incelendiğinde, üst gruptaki öğretmenlerin bu duruma daha temkinli yaklaştıkları ve daha bilinçli oldukları söylenebilir. Diğer taraftan öğretmenlerin yarıya yakını hediyeyi kabul edecekleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Benzer şekilde Tezcan ve Güvenç (2020) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin öğrenciyi kırmama ile maddi değeri olan hediyeyi kabul etmeme mesleki etik ilkesi arasında kalarak etik ikilem yaşadıkları belirtilmiştir. Turgut’a (2010) göre sendikalara yansıyan, devlet okullarında görev yapan yöneticilere göre öğretmenlerde görülen etik dışı davranışlardan birisi de pahalı hediye kabul etmektir. Benzer şekilde Atalay (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin meslek etiğine ilişkin görüşleri incelenmiş ve hediye alma yasağı teması belirlenmiştir. Nitekim MEB Mevzuatında (2005) yer alan “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te geçen hediye alma ve menfaat sağlama yasağına ilişkin açıklamalar ve Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun etik mevzuatında (2008/2) “24 Kasım Öğretmenler Gününe İlişkin İlke Kararı’nda öğretmenler gününde hediye alınmamasına yönelik açıklamalar mevcuttur. Buna rağmen bu çalışmada öğretmenlerin hediyeyi kabul edecekleri yönünde görüş bildirmeleri, mesleklerine yönelik kendilerini ilgilendiren yasal düzenlemelerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları ya da haberdar oldukları halde buna uygun davranmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

220

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin mesleki etik davranışları yüksek düzeyde benimsedikleri, OÖEDÖ’nin alt boyutlarından en yüksek puanı “Sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması” boyutunda, en düşük puanı ise ‘Demokrasi ve Eşitlik’ boyutunda aldıkları belirlenmiştir. Ölçekten aldıkları puanlara göre üst grupta ve alt grupta yer alan öğretmenlerin etik ikilemler senaryoları ile ilgili görüşleri incelendiğinde, birinci senaryoda üst gruptaki öğretmenlerin alt gruptaki öğretmenlere göre senaryo çözümlerinde daha hassas, bilinçli ve dikkatli davrandıkları sonucuna varılmıştır. İkinci senaryoda, hem alt grupta bulunan hem de üst grupta bulunan öğretmenlerin benzer çözüm yollarını benimsedikleri belirlenmiştir. Üçüncü senaryoda, üst grupta yer alan öğretmenlerin, eğitim hakkına vurgu yaptıkları ve hem özel eğitime ihtiyacı olan çocuk hem de diğer çocuklarla ilgilenme noktasında dengeyi sağlamaya çalışma konusunda görüş bildirerek alt grup öğretmenlerden farklılaştıkları sonucuna varılmıştır. Dördüncü senaryoda, üst gruptaki öğretmenlerin alt gruptaki öğretmenlere göre çocuk odaklı çözümlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca alt gruptaki öğretmenlerin üst gruptaki öğretmenlere göre etik ilkelerden ziyade aile talebine göre yapma kararı alma noktasında farklılaştıkları görülmüştür. Beşinci senaryoda, üst gruptaki öğretmenlerin bu duruma daha temkinli yaklaştıkları ve daha bilinçli oldukları sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan öğretmenlerin yarıya yakınının hediyeyi kabul edecekleri yönünde görüş bildirmeleri, öğretmenlerin mesleklerine yönelik kendilerini ilgilendiren yasal düzenlemelerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ya da bu düzenlemeden haberdar olmalarına rağmen bunu uygulamalarına yansıtmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre;

- Okul öncesi öğretmen yetiştiren kurumlarda meslek etiğine yönelik ders verilmesi,

- Okul öncesi öğretmenlerine yasa, yönetmelik, yönerge vb. mevzuattaki bilgilere yönelik hizmet içi eğitim verilmesi,
- Okul öncesi öğretmenlerine yönelik bir etik rehberi oluşturulması önerilmektedir.

Kaynakça

- Akdemir, B. (2016). *Zihinsel yetersizliği olan bireylerle çalışan öğretmenlerin cinsel eğitime yönelik tutumları ve etik durumlarının karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atalay, B. (2017). *Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin meslek etiğine ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aydemir, F. (2012). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Aydın, İ. (2012). *Yönetmelik, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bülbül, S. (2019). *İngilizce öğretmenlerinin öğretmenlik meslek etiği farkındalık düzeyleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cevizci, A. (2013). *Uygulamalı etik*. İstanbul: Say Yayınları.
- Coşkun, N. (2016). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek etiği değerlerine ilişkin görüşleri: Mesleki etik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Creswell, J. W., & Clark, V. L. P. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. Thousand Oak: Sage Publication.
- Çelik, G. (2019). *Sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları etik ikilemler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çolak, M. (2018). *Okulöncesi öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ile mesleki etik ilkeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gall, M. D., Gall, J. P. & Borg, W. R. (2003). *Educational research an introduction*. USA: Longman Publisher.
- Güngör, E. (2019). *Okul öncesi öğretmen adaylarının çevre etik tutumları ile sorumlu çevresel davranışları arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Kamu görevlileri etik kurulu. (2008/2). *24 Kasım öğretmenler gününe ilişkin ilke kararı*. 05.07.14 tarihinde <http://www.etik.gov.tr/Mevzuat.aspx?id=1> sayfasından erişilmiştir.
- Kımacı İnce, F. B. (2014). *Mesleki etik ilkelere ilişkin anadolu ve meslek lisesi öğretmenlerinin görüşleri: İzmir ili örneği*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koc, K., & Buzzelli, C. A. (2016). Turkish teachers' accounts of moral dilemmas in early childhood settings. *Journal of Early Childhood Research*, 14(1), 28-42.
- Koç, K. (2010). Etik boyutlarıyla öğretmenlik. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 35, (373): 13-20
- Kuçuradi, İ. (2003). Etik ve "Etikler". *Türkiye Mühendislik Haberleri*, 423(1), 7-9.
- MEB (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. 03.04.2021 tarihinde http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_YURETMENLYK_MESLEYY_GENEL_YE_TERYLYKLERY.pdf sayfasından erişilmiştir.
- MEB Mevzuat (2005). *Kamu görevlileri etik davranış ilkeleri ile başvuru usul ve esasları hakkında yönetmelik*. Resmî Gazete: 13.04.2005/25785. 21.06.2014 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25785_0.html sayfasından erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma*. (Çev. Ed. S. Turan). Ankara: Nobel yayıncılık.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi*. (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Minesota, (1998). *Code of ethics for minnesota teachers*. 15.06.2014. tarihinde <https://www.revisor.mn.gov/rules/?id=8700.7500> sayfasında erişilmiştir.

- NAEYC (National Association for the Education of Young Children). (2006). *Code of ethical conduct*. 21.06.2014 tarihinde <https://www.naeyc.org/files/naeyc/file/positions/Supplement%20PS2011.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- NASSP (National Association of Secondary School Principals). (1973). *Ethics for school leaders*. 12.07.2014 tarihinde <http://www.nassp.org/Content.aspx?topic=47104> sayfasından erişilmiştir.
- NEA (1975). *Code of ethics*. 15.06.2014 tarihinde <http://www.nea.org/home/30442.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oak:Sage publications.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Sakin, A. (2007). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki etik davranışlar hakkındaki görüşleri ile ahlaki yargı düzeyleri ve öğretmenlik tutumları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Serin, H. (2019). Sosyal medyada çocuk hakları ihlalleri: ebeveynler ve öğretmenler farkında mı?. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1005-1031.
- Shapira-Lishchinsky, O. (2011). Teachers' Critical Incidents: Ethical Dilemmas in Teaching Practice. *Teaching and Teacher Education*, 27(3), 648-656.
- Şişman, M. (2013). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Terhart, E. (1998). Formalised codes of ethics for teachers: between professional autonomy and administrative control. *European Journal of Education*, 33 (4), 433-444.
- Tezcan, G., & Güvenç, H. (2020). Ortaokul Öğretmenlerinin Mesleki Etik İnkilemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 439-460.
- Tezuçar, C. (2019). *Öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri benimseme düzeyleri ile etkili öğretmen özellik ve davranışlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Tosunoğlu, Y. (2017). *Türkçe öğretmenlerinin mesleki etik davranışlarına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Turgut, N. (2010). *Devlet ilköğretim okullarında görev yapan yönetici ve öğretmenlerin mesleki etik sorununa karşı meslek örgütlerinin yaklaşımı (nitel bir çalışma)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Extended Abstract

In this study, it was aimed to examine the professional ethical behaviors of pre-school teachers and their analysis of ethical dilemmas, based on the problem of how pre-school teachers perceive ethical behaviors and how they will follow possible conflicting situations. For this purpose, quantitative data were collected from 205 pre-school teachers in the study group and these data were analysed. Then, in line with these data, 8 teachers with high scores from the data collection tool were determined as the upper group and 8 teachers with low scores were determined as the lower group, and qualitative data were collected by conducting individual interviews with a total of 16 teachers.

According to the findings of the study, it was determined that teachers' professional ethical behaviors were at a high level, the highest mean scores were in the "Honesty and Helpfulness" dimension, and the lowest mean scores were in the "Democracy and Equality" dimension. In addition, when the views on the first scenario about whether to share the event photos with children on social media, one of the ethical dilemma scenarios presented to the teachers, were examined, it was seen that the teachers in the upper group approached the situation more sensitively and consciously, whereas the teachers in the lower group approached the situation more result-oriented. According to the opinions of the teachers in the lower group, it was concluded that there was no problem in sharing the photos of the events with children on social media.

When the opinions of the pre-school teachers about the second scenario about whether or not to look at the bag of a child accused of theft were examined, it was commented that the teachers in the upper group had more different views than the teachers in the lower group. On the other hand, although the teachers in both groups had similar views on how to explain the situation to other children, the emergence of various opinions was considered as a clue about the magnitude of the dilemma experienced regarding this scenario.

When the views of pre-school teachers on the third scenario about sending a child with special needs who are not accepted by other parents to another branch or accepting them into the classroom are examined, it is seen that the teachers in the upper group emphasize the right to education and it was determined that they differed from the sub-group teachers by expressing their opinions on trying to achieve balance in the point of interest. However, the opinions of the teachers in the lower group coincided with the results of similar research, where teachers had ethical dilemmas about behaving fairly and equally in classes with students with special needs.

When the opinions of the pre-school teachers on the fourth scenario about whether to organize an end-of-year show with a child who is afraid to appear in public were examined, it was seen that the teachers in the lower group were interested in the special situation of the child, but also took into account the expectations of the families. This situation was similar to the situation of teachers experiencing a dilemma between the expectations of families and the standards of education. On the other hand, it was commented that the teachers in the upper group had more child-oriented solutions.

When the opinions of the pre-school teachers on the fifth scenario about whether they would accept the gift of the child who wants to give an expensive gift with his/her parents on teacher's day, it was seen that the teachers in the upper group generally did not accept the gift. When the reasons for not accepting were examined, it was determined that the teachers in the upper group approached this situation more cautiously and were more conscious. On the other hand, nearly half of the teachers stated that they would accept the gift. However, in both the Ministry of Education Legislation (2005) and the Ethics Legislation of the Public Servants Ethics Committee (2008/2), there are explanations for teachers not to accept gifts. Despite this, in this study, the teachers' opinion that they would accept the gift was interpreted as that they did not have sufficient information about the legal regulations concerning their profession, or that they did not act in accordance with it even though they were aware of it.

According to the research results; it has been suggested to teach professional ethics in pre-school teacher training institutions, to provide pre-school teachers with in-service training on the information in laws, regulations and directives, and to create an ethics guide for pre-school teachers.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

